

(2 Hours)

[Total Marks: 60]

N.B: 1. All questions are compulsory

2. Figures to the right indicate full marks

Q.1 Answer the following in one or two sentences (Any six) (12)

- a. What are leading questions?
- b. When can a witness be re-examined?
- c. When can a witness be compelled to answer a question?
- d. Define the term 'fact-in-issue'.
- e. Define the term 'Affidavit'.
- f. What are extra - judicial confession?
- g. Explain Res Gestae.
- h. Which facts must be proved?
- i. Which facts must be proved by oral evidence?
- j. On whom 'Burden of proof' lies?.

Q.2 Write short notes on (Any two) (12)

- a. Presumption relating to documents thirty years old
- b. Difference between Admission and Confession
- c. Discuss exclusion of hearsay evidence
- d. Burden of proof

Q.3 Answer the following with reasons (Any two) (12)

- a. A witness during examination-in-chief forgets the statement given to the police due to lapse of time.
 - i. Can the witness refresh his memory?
 - ii. What will the prosecutor do if the witness turns hostile?
- b. P was accused of murdering her nephew. She was sent to police custody and then was taken for medical examination. At the time when she was being examined by the doctor, P confessed to the doctor that she murdered her nephew. The policeman who brought P was standing outside the medical examination room and overheard this -
 - i. Is the confession made by P to the doctor admissible in evidence? State your answer with proper reason.
 - ii. Explain the binding effect of such confession on P.

c. Genuineness of a signature on a document was in dispute. Parties produced evidence and the written report of the handwriting expert but did not examine the handwriting expert.

i. Whether the oral examination of the handwriting expert is mandatory?

ii. Whether the court declare the document as forged document only on the basis of expert's opinion?

d. Mohan an adopted son of Radhaben files a suit against Kantilal the brother of deceased Radhaben claiming that his deceased mother had left all her property for him and he is the only successor to the intestate property. Kantilal denies the fact of Mohan's lawful adoption. Mohan wants to file a suit for declaration of successor and title to the suit property.

i. Is the suit maintainable?

ii. On whom does the burden of proof lies and why?

Q.4 Answer the following in detail (Any two)

(12)

a. Explain the law relating to proof of attested documents.

b. Explain the rules regarding Hearsay Evidence. State the exceptions thereto, if any.

c. "Oral evidence in all cases must be direct". Explain this rule with illustration and exceptions.

d. Explain in detail different types of communications.

(२ तास)

[गुण : ६०]

प्र.१ खालीलपैकी एक किंवा दोन वाक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही सहा) (१२)

- अ. अग्रगण्य प्रश्न कोणते आहेत?
- ब. साक्षीदाराची पुन्हा तपासणी केव्हा करता येईल?
- क. एखाद्या साक्षीदाराला प्रश्नाचे उत्तर देण्याची सक्ती केव्हा केली जाऊ शकते?
- ड. 'वाद तथ्य' याची व्याख्या स्पष्ट करा
- इ. 'प्रतिज्ञापत्र' याची व्याख्या स्पष्ट करा
- फ. बिगर न्यायालयीन कबुलीजबाब म्हणजे काय?
- ग. रेस गेस्टी स्पष्ट करा.
- ह. कोणते तथ्य सिद्ध करणे आवश्यक आहे?
- ई. तोंडी पुराव्यांद्वारे कोणती तथ्ये सिद्ध करणे आवश्यक आहे?
- ज. शाबितीची जबाबदारी कोणावर असते?

प्र.२ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) (१२)

- अ. तीस वर्षे जुन्या कागदपत्रांशी संबंधित गृहीतक
- ब. कबुली आणि कबुलीजबाब यातील फरक सांगा
- क. सुनावणीच्या पुराव्याच्या वगळण्यावर चर्चा करा
- ड. शाबितीची जबाबदारी

प्र.३ खालील प्रश्नांची कारणांसह उत्तर लिहा (कोणतेही दोन) (१२)

- अ. कोर्टात, मुख्य परीक्षेच्या वेळी साक्षीदार वेळ गेल्याने, पोलिसांना दिलेला जबाब विसरतो.
 - a. साक्षीदाराला, त्याची स्मिती ताजी करता येईल का?
 - b. जर साक्षीदार विरोधी झाला तर फिर्यादी काय करेल?
- ब. 'पी' वर तिच्या भाच्याच्या हत्येचा आरोप होता. तिला पोलिस कोठडीत पाठवण्यात आले आणि नंतर वैद्यकीय तपासणीसाठी नेण्यात आले. जेव्हा तिची डॉक्टरांकडून तपासणी केली जात होती, तेव्हा 'पी' ने डॉक्टरकडे कबुली जबाब दिला की तिने आपल्या भाच्याची हत्या केली. 'पी' ला घेऊन आलेला पोलिस अधिकारी वैद्यकीय तपासणी कक्षाच्या बाहेर उभा होता आणि त्याने हे ऐकले -
 - i 'पी' ने डॉक्टरांना दिलेला कबुलीजबाब पुरावा म्हणून मान्य होईल का? योग्य कारणांसह आपले उत्तर सांगा.
 - ii 'पी' वर सदर कबुलीजबाब बंधनकारक आहे का हे स्पष्ट करा.

क. दस्तऐवजावरील स्वाक्षरीची वास्तविकता वादात होती. पक्षांनी पुरावे सादर केले आणि हस्ताक्षर तज्ञाचा लेखी अहवाल दिला परंतु हस्तलेखन तज्ञाची तोंडी तपासणी केली नाही.

i हस्ताक्षर तज्ञाची तोंडी परीक्षा अनिवार्य आहे की नाही?

ii केवळ तज्ञांच्या मताच्या आधारे न्यायालयाने दस्तऐवज बनावट दस्तऐवज म्हणून निर्णय करू शकते का?

ड. राधाबेनचा दत्तक मुलगा मोहन याने मृत राधाबेनचा भाऊ कांतिलाल याच्याविरुद्ध दावा दाखल केला की त्याच्या मृत आईने त्याच्यासाठी आपली सर्व मालमत्ता सोडली होती आणि तो मालमत्तेचा वारसदार आहे. मोहन ला कायदेशीर दत्तक घेतल्याची वस्तुस्थिती कांतिलाल नाकारतात. मोहनला खटल्याच्या मालमत्तेचा उत्तराधिकारी आणि मालकीहक्क घोषित करण्यासाठी दावा दाखल करायचा आहे.

i दावा राखणे योग्य आहे का?

ii पुराव्यांचा भार कोणावर आणि का आहे?

प्र.४ खालील तपशीलवार उत्तर लिहा (कोणतेही दोन)

(१२)

अ. साक्षांकित कागदपत्रांच्या पुराव्याशी संबंधित कायद्याचे स्पष्ट करा.

ब. ऐकीव पुराव्यांसंबंधीचे नियम स्पष्ट करा. या संबंधित काही अपवाद असल्यास ते सांगा.

क. "सर्व प्रकरणांमध्ये तोंडी पुरावा प्रत्यक्ष असणे आवश्यक आहे". हा नियम उदाहरणासह आणि अपवादांसह स्पष्ट करा.

ड. विविध प्रकारच्या संप्रेषणांचे तपशीलवार वर्णन करा